

ZG
RA
ING

ANGLEŠČINA – ZGODOVINSKI RAZVOJ

Frančiška
Trobevšek Drobnak

BABELES STYPEL

Wæs þa an gereord on eorþan, ond heora ealre an spræc. Hi ferdon fram eastdele oð þæt hi comon to anum felde on þam lande Sennar, ond þer wunedon. Ða cwædon hi him betwynan, »Uton wyrcean us tigelan ond ælan hi on fyre.« Witodlice hi hæfdon tigelan for stan ond tyrwan for weall-lim. Ond cwædon, »Cumað ond utan wircan us ane burh ond ænne stypel swa heahne ðæt his rof atille þa heofonan, ond uton mærsian urne namon, ær þan we beon todælede to eallum landum.«

God þa nyþer astah, þæt he gesega þa burh ond þone stypel þe Adames sunus getimbroden. God cwæð þa, »Efne þis his an fole ond gereord him ealum, ond hi ongunnon þis to wircenne; ne hi ne geswicað heora geþohta, ær þan þe hi mid worce hi gefyllan. Cumað nu eornostlice ond uton niþer astigan ond heora gereord þer towendon, þæt heora nan ne tocnawe his nextan stemne.«

Ond God þa hi todælde swa of þære stowe to eallum landum, ond hi geswicon to wyrценne þa buruh. Ond for þi wæs seo burh gehaten Babel, for þan þe ðær wæs todæled þæt gereord ealre eorþan. God þa hi sende þanon ofer bradnesse ealra eorðan.¹

¹ Jezik: stara angleščina. Vir: The Old English Version of the Heptateuch, Ælfric's Treatise on the Old and New Testament and his Preface to Genesis (c. 955 – c. 1010). Ur. S. J. Crawford. London: Early English Text Society/Humphrey Milford, OUP, 1922. Dostopno na: <http://wordhord.org/nasb>.

Angleščina je zahodnogermanski jezik, ki se je razvil iz narečij plemen Anglov, Sasov in Jutov. Ti so po lastnem izročilu v 5. stoletju keltske prebivalce britanskega otoka potisnili na sever in zahod, sami pa poselili njegove najrodovitnejše dele. Stara angleščina, imenovana tudi anglosaščina, je svoj prvi književni vrhunec dosegla že v 9. stoletju, nemalo po zaslugi kralja Alfreda, močnega podpornika pisanja in izobraževanja v domačem jeziku.

Najbolj dramatično spremembo je angleščina doživela po normanski invaziji leta 1066. Francosko govoreči Anglonormani so za več stoletij zavzeli vse pomembne položaje v državi in cerkvi, angleščino pa potisnili v vlogo govornice nižjih slojev. Podrejeni status, prekinjena pisna tradicija in potreba po dvojezičnem sporazumevanju med pripadniki različnih slojev so angleščino popolnoma preoblikovali. Germansko besedišče so izpodrinile besede francoskega izvora, slovnična obrazila so se umaknila opisnim zgradbam, samostalniške in glagolske paradigme so se poenotile in spreprostile. Ponovni vzpon angleščine se je pričel v 13. stoletju, ko je anglonormansko plemstvo prihajalo v vedno hujše spore s francoskim kraljem. Sovražnosti so dosegle vrhunec v stoletni vojni med obema državama, uporaba angleščine pa se je kot simbol lojalnosti angleški kroni utrdila tudi med višjimi sloji. Epidemija kuge, ki je sredi 14. stoletja zdesetkala prebivalstvo in s tem okrepila položaj nižjih slojev, je le še pospešila povratek angleščine v urade, cerkve, sodišča in končno tudi v parlament in na dvor.

Z deli Geoffreya Chaucerja (1343–1400) in s prvim prevodom celotne Biblije Johna Wycliffa (1382) pa je angleščina doživela popolno rehabilitacijo tudi kot jezik književnega ustvarjanja.

Po letu 1500 je angleščina ohranila svojo slovnično zgradbo in pisno podobo, glasovno pa se je močno spremenila, tako da je danes le stežka določiti odnos med zapisom in izgovorom besed. Knjižna (britanska) angleščina temelji na narečjih s širšega območja Londona, k čemur je veliko prispeval avtorizirani prevod Biblije iz leta 1611. Dokončno

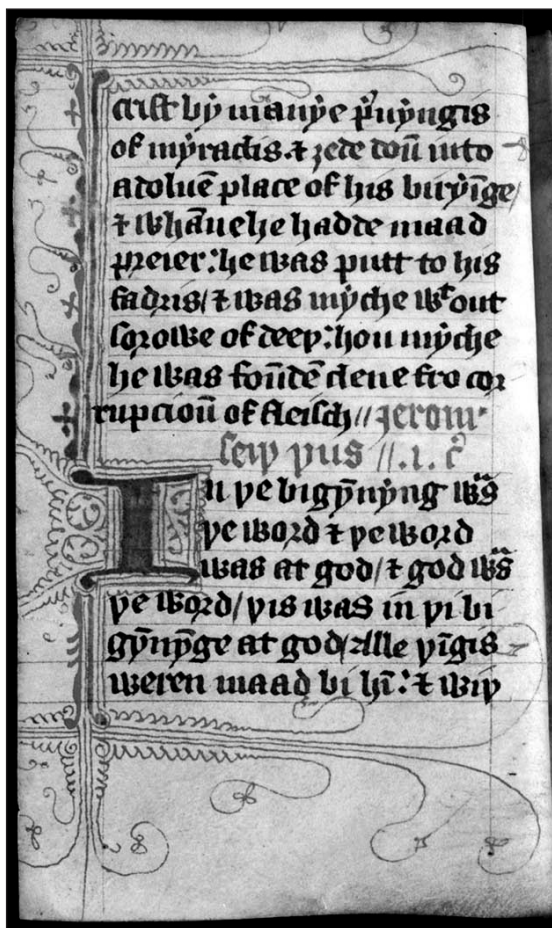
standardno podobo je angleščina dobila z enojezičnim slovarjem dr. Samuela Johnsona iz leta 1755.

Poleg britanske ima angleščina tudi ameriško knjižno obliko. Ta je plod zavestnih prizadevanj Američanov, da bi bil njihov jezik veren odraz nove in boljše družbe, ki so jo ustvarili z osvoboditvijo izpod britanske oblasti. Temelje ameriške knjižne angleščine je postavil Noah Webster, ko je za potrebe ameriških šol napisal berilo, pravopisni priročnik in slovnico, leta 1828 pa natisnil tudi slovar ameriške angleščine (»An American Dictionary of the English Language«) s 75.000 gesli.

Viri:

Hogg, Richard M. / Denison, David: *A History of the English Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.

Mugglestone, Linda (ur.): *The Oxford History of English*. Oxford: Oxford University Press, 2008.

Začetna stran iz Evangelija po Janezu iz srednjeangleškega prevoda Biblije (t. i. Wycliffova Biblija, ok. 1382-1395)

Vir: <http://en.wikipedia.org>

And whan I sawgh he wolde never fine
 To reden on this cursed book al night,
 Al sodeinly thre leves have I plight
 Out of his book right as he redde, and eke
 I with my fist so took him on the cheeke
 That in oure fir he fil bakward adown.
 And up he sterte as dooth a wood seon
 And with his fist he smoot me on the heed
 That in the floor I lay as I were seed.
 And whan he swagh how stille that I lay,
 He was agast, and wolde have fled his way,
 Till atte laste out of my swough I braide:
 "O hastou slain me, false thief?" I saide,
 "And for my land thus hastou mordred me?
 Er I be seed pit wol I kisse thee."

Prvi stih Prologa h Kanterburškim zgodbam (The Canterbury Tales) Geoffreya Chaucerja s konca 14. st.

Vir: <http://www.englishclub.com>